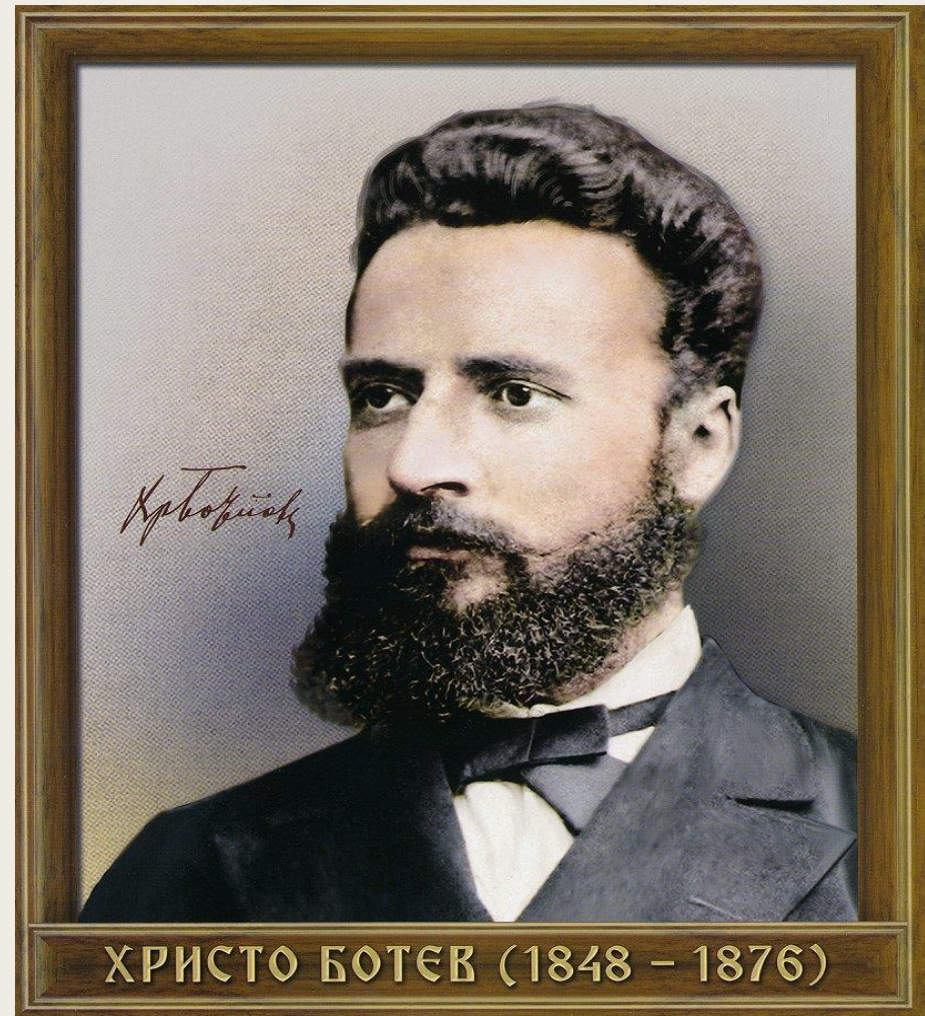

ХРИСТО БОТЕВ

Христо Ботев

- Христо Ботьов Петков, известен като Христо Ботев, роден на 6 януари 1848 г. в Калофер, загинал на 1 юни 1876 г. е български национален герой, революционер, поет и публицист.

Детство

- Христо Ботев е роден на 6 януари 1848 година в Калофер, в семейството на даскалът Ботьо Петков (1815 – 1869) и Иванка Ботева (1823 – 1911). Съществуват и други хипотези за родното му място, които днес се отхвърлят от изследователите – че той е „из Карлово“, както пише в едно официално писмо на Найден Геров, или че е роден в село Осен, както споменава самият Ботев в статията си „Примери от турското правосъдие“.

- Бащата на Ботев Ботьо Петков е учител, книжовник и обществен деец, който учи в Одеса, съставя и превежда учебници, а майка му е от скромно калоферско семейство. Освен Христо Ботев, двамата имат още осем деца: Ана (1850 – 1867), Петко (1852 – 1872), Стефан (1854 – 1890), Кирил (1856 – 1944), Тота (1859 – 1864), Генко (1861 – 1863), Генко (1863 – 1866) и Боян (1866 – 1885).
- Според някои източници Христо Ботев е роден в стая на калоферското училище, в която живеят родителите му. Малко по-късно в Калофер е построено ново училище и семейството наема къща на Генко Филев, в която Ботев прекарва първите няколко години от живота си. Тази къща е унищожена по време на Руско-турската война, но през 40-те години на ХХ век е възстановена и превърната в Национален музей „Христо Ботев“.
- През 1854 година Ботьо Петков не успява да се споразумее с калоферската община за заплащането си и се премества в Карлово. Там семейството живее в къщата на майка му в Табашката махала, а Христо Ботев тръгва на училище, като негов учител е баща му. През 1858 година Ботьо Петков обвинява управата на карловската община, че се опитва да си присвои пари, завещани за училището, след което се връща в Калофер. Общината се опитва неуспешно да го настани в къща на живеещия в Цариград търговец Христо Тъпчилещов, което семейството се настанява в къща на хаджи Нестор. След връщането им в Калофер Христо Ботев постъпва в местното трикласно училище, където учител е баща му.

В Одеса и връщане в Калофер

- Още от 1857 година Ботьо Петков се опитва да изпрати сина си да учи в Русия с помощта на Найдено Геров, негов познат от Одеса, който е станал известен просветен деец и руски вицеконсул в Пловдив. Това се осъществява едва през есента на 1863 година, когато Христо Ботев получава стипендия от руското правителство и заминава през Пловдив и Цариград за Одеса, където пристига на 14 ноември.
- В Одеса Христо Ботев се свързва с Одеско българско настоятелство, до което има препоръчително писмо от Найдено Геров, и неговия член Никола Тошков, заможен търговец, роден в Калофер и познат на баща му. Той постъпва във Втора гимназия като „волнослушател“, тъй като не е достатъчно добре подготвен за редовен ученик, и се настанява в нейния пансион, където по това време живеят още десетина български ученици.
- Още с постъпването си в гимназията Ботев трудно се вписва в учебната дейност – той непрекъснато се оплаква от строгата дисциплина, налагането на която включва и физически наказания, но в същото време често отсъства от занятия, участва в сбивания със съученици и се отнася високомерно към повечето си учители. През 1864 година той напуска училищния пансион и започва да живее самостоятелно в различни квартири. Въпреки настоятелните писма на баща му и опитите на Никола Тошков да му повлияе, той занемарява училището и с ексцентричното си поведение отблъсква българската общност в Одеса, като мнозина нейни представители ограничават контактите си с него.
- През лятото на 1867 година здравето на Ботьо Петков се подобрява, а и става ясно, че синът му не се справя с учителската работа, и той успява да издейства от Виктор Григорович възстановяването на стипендията на Христо, така че той да довърши образованието. Бащата му дава известна сума и го изпраща отново за Цариград и Одеса, но без да извести семейството си Христо Ботев се отклонява от пътя и през септември пристига в Румъния. Някои от ранните биографи на Ботев твърдят, че преминавайки през Сливен, той се среща с Михаил Чайковски, но за това няма преки доказателства.

Емигрант в Румъния

- В края на септември 1867 година Христо Ботев пристига в румънския град Гюргево, където скоро се свързва с българските хъшове – сред тях е Хаджи Димитър и доста участници в организираните през същата година чети на Панайот Хитов и Филип Тотю. Когато става известно, че е починал видният деец на революционното движение Георги Раковски, цялата група заминава за Букурещ, където участва в неговото погребение на 12 октомври. Останал без средства, Ботев се обръща към Георги Атанасович от букурещката българска организация Добродетелна дружина, който му осигурява финансова помощ, за да продължи пътуването си към Одеса.

- Ботев заминава за Одеса, но така и не стига дотам, спирайки през декември в Браила. По-късно той се оплаква, че българи в Браила му обещават стипендия, с която да отиде да следва в Прага, но това така и не се осъществява. В Браила започва работа като словослагател при калофереца Димитър Паничков, собственик на печатница, в която се печата и вестник „Дунавска зора“ на живеещия по това време в града Добри Войников. През януари 1868 година в този вестник излиза второто публикувано стихотворение на Ботев – „Към брата си“. По това време той съобщава във вестника за намерението си да издаде книга със свои стихове и проза, но то не се осъществява и не е изяснено какво би включвал този сборник.
- В началото на 1868 година в Браила се намират много хъшове, готвещи се да преминат през лятото в България в няколко чети – това наистина се осъществява от четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа. Самият Христо Ботев се записва в четата на Желю войвода, на която е определен за писар, като тогава пише стихотворението „На прощаване“. През пролетта Ботев играе в организираните от Войников театрални постановки, но след като участва в сбиване с група турци в градския парк, през следващите месеци се укрива от полицията в печатницата на Паничков. През юни той изглежда пътува с Желю войвода до Одеса в търсене на пари за въоръжаване на четата, но след връщането им Желю войвода е задържан от румънските власти и четата така и не преминава в България.

Последни години Участие в БРЦК

- През лятото на 1874 година Христо Ботев се включва активно в работата на Българския революционен централен комитет (БРЦК) и участва в неговото общо събрание на 20 - 21 август, проведено в печатницата на Каравелов. На събранието той е избран за един от петимата членове на комитета, заедно с Каравелов, Киряк Цанков, Г. Панов и Тодор Пеев, а след това става и негов секретар.

- През есента на 1874 година Ботев завършва превода на книгата „За славянския произход на дунавските българи“ на руския историк Дмитрий Иловайски. По-рано през същата година Иловайски се среща с Каравелов и Ботев и ги призовава да спрат с критиките си срещу Русия, тъй като руското правителство планира война срещу Османската империя, която да освободи България. През октомври Любен Каравелов се отказва от издаването на вестник „Независимост“, но оставя на Ботев издаването на нов вестник на БРЦК – така през декември започва да излиза вестник „Знаме“.
- Заемайки се с издаването на „Знаме“, Ботев напуска работата си като учител, а мястото му е заето от брат му Стефан. По това време с тях вече живее и брат им Кирил. В началото на 1875 година в Букурещ пристига и майка им Иванка с най-малкия си син Боян, след като синът ѝ Петко, парализиран през голяма част от живота си, умира. Иванка Ботева започва работа в дома на Евлоги Георгиев, който е неин родственик.
- През март 1875 година Каравелов и Ботев влизат в публичен конфликт, като Каравелов конфискува за дългове последния брой на „Знаме“. Дватамата си отправят взаимни нападки в печата и в кореспонденцията си, като предизвикват вълнения сред българската емиграция и поставят под съмнение ефективността на БРЦК. През юни Ботев успява да купи своя печатница, използвана по-рано за издаването на вестник „Отечество“, и продължава да издава „Знаме“.

- За закупуването на печатницата Ботев получава финансова помощ от Венета Везирева, за която през юли същата година се жени, като техен кум става лекарят Георги Странски. Това става против волята на нейния вуйчо, епископ Панарет Рашев, а бракът им е граждански, тъй като Венета Везирева преди това е женена за заможен търновски търговец. От първия си брак тя има един син, Димитър, десетгодишен по това време, който отива да живее с майка си и с Христо Ботев.
- През лятото на 1875 година Любен Каравелов, който заема все по-умерени позиции, е отстранен от БРЦК с активното съдействие на Ботев, Стефан Стамболов и дошлите от Белград Иван Драсов и Панайот Хитов. На 12 август е проведено общо събрание, което избира нов състав на комитета, като председател става Димитър Ценович, а Ботев е подпредседател. Взето е решение за организиране на въстание в най-кратък срок, за да се използва кризата в Османската империя в резултат на Херцеговското въстание. Ботев е изпратен от комитета в Русия, за да събере пари и оръжие и да организира набирането на доброволци за въстанието сред местните българи.
- Ботев посещава Браила, откъдето заминава на 20 август за Кишинев, Одеса и Николаев. Влиза в контакт с Кишиневското българско общество и организира в Кишинев група, която трябва да се включи в бъдещото въстание, като към нея са привлечени е офицери от български произход. Подобни групи са създадени също в Одеса и Николаев, но изглежда по-видните българи се отнасят скептично към мисията на Ботев, тъй като руското правителство е против въстание в България.

Ботевата смърт

- Вечерта на 20 май след като сражението е затихнало, куршум пронизва Ботев и той умира на място. Точното място на смъртта и въпросът за убиеца на Ботев са предмет на продължителни спорове, но днес преобладава мнението, че това става в подножието на връх Камарата в Стара планина. Съществуват две основни версии за смъртта му. Първата, която е широко застъпена в популярната историография е, че е застрелян от османски снайперист, а втората, която рядко се коментира и е основана на становища на вещи лица и анализатори е, че е убит при заговор от свои четници. Според експертни заключения, съобразени с разстоянието от което е стреляно, светлината по това време на денонощието, релефа на местността и характеристиките на оръжието което е използвано по онова време от редовната армия, излиза че първата версия е малко вероятна. След смъртта на Ботев, тялото му е оставено непогребано, а след откриването му на следващия ден, главата му е отрязана от османците и е изложена на площада във Враца, който днес носи неговото име.